

de Craenkoerier

Voorzitter:

Riek Lammers

rieklammers@hotmail.com

Secretaris:

VACATURE

Penningmeester:

Clasina de Wit

clasinadewit@live.nl

Verenigingsgebouw:

De Kroenekraan

Van Schoonvorstlaan 11

Soerendonk

Beheer Verenigingsgebouw:

Harrie Ruyten

06-48 42 84 20

ruytenhc@xs4all.nl

Webmaster IVN Cranendonck

Clasina de Wit

clasinadewit@live.nl

Redactie Craenkoerier:

Monique v.d.

Konijnenburg

06-46 08 28 86

moniquevdko@hotmail.com

Werkgroepen**Schoolgidsen Budel:**

Ria Rijkers

0495-493420

crijkers705@gmail.com

Schoolgidsen Maarheeze:

Maria Bles

0495-591999

blesmaria@kpnplanet.nl

Uilen- en vogelwerkgroep:

Tjabine Guntlisbergen

06-23 55 89 16

vogelsincranendonck@outlook.com

Wandelwerkgroep:

Wiel Zentjens

06-57425661

w.zentjens@chello.nl

Cursuswerkgroep:

Wiel Zentjens

06-57425661

w.zentjens@chello.nl

Tuinwerkgroep:

Nel Meulman

andre.nel@hetnet.nl

VACATURE coördinator

Waar vind je ons verenigingsblad?

www.IVN.nl

Afdelingen/ Noord Brabant/Cranendonck/Natuurinfo/Afdelingsblad

Inhoudsopgave

VAN DE BESTUURSTAFEL.....	4
Voorwoord van de voorzitter	4
Afscheidswoordje van de plaatsvervangend voorzitter	4
Terugkoppeling	5
BLOEMENWANDELINGEN	6
Lente wandeling Gastelse heide.	6
Bloemenwandeling 20 mei	7
Bloemenwandeling 27 mei	9
Groene veerkracht-wandeling	10
LEZINGEN.....	11
Natuurbeheer Brabants Landschap	12
Lezing over de Aziatische hoornaar.	14
PLANTEN EN DIEREN UITGELICHT.....	16
De toortsen	18
De wants	19
DE WERKGROEPEN	21
De tuinwerkgroep	21
Financiële ondersteuning	22
DE VOGELWERKGROEP	22
SCHOOLWERKGROEP MAARHEEZE.....	26
Project water	26
Avond4daagse Cranendonck	28
FOTO REPORTAGE.....	29
AGENDA.....	30
DE REDACTIE.....	30

VAN DE BESTUURSTAFEL

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER.

In deze hete zomer zit ik zwoegend achter de pc om als nieuwe voorzitter een koel en prettig stukje te schrijven, zodat jullie kunnen genieten van deze Craenkoerier.

Allereerst dank aan Jos v Velthoven voor zijn enorme inzet als interim-voorzitter van ons IVN. Op veel vlakken actief (tuinwerkgroep en RABO-actie) en gelukkig blijft hij zich inzetten voor het IVN.

Verder zijn we trots op Frans Valkenburg, die geridderd is en nemen we afscheid van Toon van Seggelen van de tuingroep, vanwege gezondheidsredenen. Veel dank voor jullie inzet!!

Komende weken wil ik graag kennismaken met jullie, die zo begaan zijn met het IVN en onze kostbare natuur; de werkgroepen die ieder hun eigen bijdrage hierin leveren.

Als ik mensen vergeet neem contact op en ik maak graag tijd voor u.

Heel benieuwd ben ik naar alle activiteiten dit najaar en voor nu: Neem deel aan de IVN-wandelingen en de activiteiten van tuin- en vogelwerkgroep!

Dank aan alle vrijwilligers voor jullie inzet. Ik wens u allen een zomer vol genietmomentjes in onze mooi natuur. Hartelijke groet, **Riek Bogers-Lammers**

AFSCHEIDSWOORDJE VAN DE PLAATSVERVANGEND VOORZITTER.

Dag Groene Rakkers.

In de periode van 2012 tot en met 2025 ben ik samen met velen van jullie actief geweest.

Mijn rol betrof het penning- meesterschap en geldverkrijger bij het cultuurfonds, zodat de belevingstuin aangelegd kon worden, maar ook als strategisch verhuizer van het IVN Cranendonck in corona tijd van de Hoge Weg naar onze huidige locatie.

Na deze periode werden de uitdagingen, door herhaling van zetten, minder. Wie moet ik voor wat hebben, werd gesneden koek.

Echter om verdrietige redenen was het in het najaar van 2025 nodig om er toch een nieuwe, tijdelijke, bestuursperiode aan te koppelen. Dit om samen met jullie het IVN vooruit te helpen.

Ook ontstond er een speurtocht naar nieuw bestuurlijk bloed.

Door gesprekken en vragen, maar vooral door het plaatsen van functiebeschrijvingen op de website bij de stichting Cordaad Cranendonck lukte het de vacature van voorzitter ingevuld te krijgen.

Nu moet alleen de functie van secretaris nog ingevuld worden !

Het IVN Cranendonck is een mooie bloeiende vereniging met actieve werkgroepen waar we trots op mogen zijn.

Denk aan de jubileum activiteiten tijdens het 40-jarig bestaan in het jubileumjaar. Denk ook aan vaste jaarlijkse activiteiten zoals speuren in het donker, de snertwandeling, de dwaallichtjesroute en niet te vergeten de doorlopende tentoonstelling in het huidige honk !

Riek Bogers-Lammers neemt per 1 juli het voorzittersstokje over.

Ik wens Riek alle succes toe.

Verder veel dank aan jullie allen voor de niet aflatende betrokkenheid en inzet voor ons cluppie.

Tot slot vraag ik jullie om Riek waar nodig te ondersteunen.

We zien elkaar bij de activiteiten!

Groene groet, **Jos van Velthoven**

TERUGKOPPELING “We horen graag van u!”

Om u een idee te geven van de reacties op het schrijven van “We horen graag van u!” ‘hieronder een kleine samenvatting. *Naar aanleiding van de brieven in de papieren Craenkoerier van April, zijn ruim 20 reacties gekomen met diverse reacties, maar voornamelijk positief over de ontwikkelingen.*

Reacties als;

- *het zal even wennen zijn maar goed besluit*
- *Digitaal geen probleem*
- *Graag op papier maar we kunnen het zelf uitprinten*
- *De tip van een doorgeeflijst van één geprinte versie*
- *Ik kijk uit naar de volledig digitale versie vanwege de talloze extra mogelijkheden.*

Maar ook;

- *We lezen het graag op papier*
- *Door fysieke redenen lukt het niet om digitaal te lezen*
- *Digitaal ben je het tastbare wij-gevoel kwijt*
- *De zichtbaarheid verdwijnt op plaatsen als huisarts- en tandartspraktijken door het ontbreken van een papieren versie.*

Hartelijk dank voor alle reacties, zodat ons beeld op de situatie weer wat duidelijker is geworden. Bij elkaar geven 6 leden/huishoudens door dat ze alleen een papieren versie willen ontvangen. We gaan deze leden persoonlijk benaderen om tot een goede én tastbare oplossing te komen.

Namens Bestuur IVN Cranendonck.

BLOEMENWANDELINGEN

LENTE WANDELING GASTELSE HEIDE.

Zondag 19 april vond onze Lentewandeling 2026 plaats op de Gastelse Heide. Gidsen Angela Krops, Wiel Zentjens en Philomène Timmermans.

We vertrokken bij de P aan de Kluisweg in Gastel om 10 uur met 19 personen. Wiel Zentjens nam ons eerst mee naar het informatiebord voor wat algemene kennis over heide en heidebeheer in verleden en toekomst.

Na een poosje bleek dat niet iedereen in de groep ervaring had met IVN-wandelingen.

Men vroeg zich af waarom er zo vaak stil werd gestaan bij van alles. Het was toch een WANDELING? Na uitleg over het educatieve karakter van IVN hoop ik dat ze toch hebben genieten van de wandeling. En nog eens meegaan.

We hoorden al snel de veldleeuwerik. Veel mensen herkenden het geluid van vroeger... De tjiftjaf, fitis en zwartkop hebben we onderweg ook kunnen horen. Vooral in de houtwallen. Met mooi weer en goede zandpaden zie je ook altijd

wel insecten, of sporen van insecten die aanwezig zijn, maar die je niet ziet. Zoals de veldkrekel, zijn holletje is heel herkenbaar, een kleine opening met kaal zand, de veldkrekel schiet meteen het holletje in als hij onraad hoort, even wachten en hij komt terug. De veldkrekel moet na de winter nog een paar keer vervellen en dan krijgt ze pas vleugels, waarmee ze kan striduleren-zingen. Aan het einde van de wandeling hoorden we toch nog een zingende (dus volwassen) veldkrekel.

De bronzen zandloopkever is heel algemeen maar het was net te fris, wel te zien waren de holletjes van de larve van deze kever. Heel goed te zien omdat zij vele kleine zandkorreltjes een paar centimeter van haar nest weggooit om haar nest groter te maken.

We zagen wel een groene zandloopkever, ook een spinnendoder die op zoek is naar spinnen.

Ook de citroenvlinder vliegt al volop rond o.a. foeragerend op paardenbloemen, een bloem waar meer dan 100 soorten insecten gebruik van maken. Nu zie je daar volop hommels op. De aangelegde struweelsingels en bloemenakkers geven straks veel voedsel voor vele soorten insecten, maar ook vogels en andere dieren profiteren daarvan.

In deze tijd zijn vooral de bloeiende bremsoorten – gaspeldoorn, gewone brem en stekelbrem – interessant voor veel bijen en vliegen. Op nog een enkele bloeiende wilg zagen we nog een mooi bijtje met stuifmeel op haar poten zitten.

Het was een fijne relaxte wandeling, waarbij we onderweg op het laatste stuk heel veel hardlopers tegenkwamen. Die waren op de helft van hun route. Zij hadden nog 26 km te gaan! Met dank aan Wiel Zentjens voor de info over de insectenwereld, **Philomène Timmermans**

BLOEMENWANDELING 20 MEI

De eerste natuurwandeling vindt plaats in Buulderbroek.

Over het Buulderbroek lees ik de volgende informatie:

Waterschap De Dommel onderzoekt de mogelijkheden voor een ecologische verbindingszone (EVZ) bij de Weergraaf.

Planten en dieren die afhankelijk zijn van water kunnen zich straks beter verplaatsen langs de Weergraaf. Deze ecologische verbindingszone richten we in op eigen gronden en gronden van partners die willen meewerken.

Aanleiding project

Langs de Weergraaf zijn er goede mogelijkheden om een natuurlijke verbinding te maken tussen natuurgebied de Putberg en het Ringelsven. Dit zijn belangrijke leefgebieden voor allerlei dieren en planten. Op dit moment kunnen vooral

kleine dieren en insecten zich niet goed tussen deze gebieden verplaatsen. Daarvoor ontbreken er kleine natuurzones waar zij (tijdelijk) kunnen leven of zich kunnen voortplanten. Of om aan te sterken als zij van gebied naar gebied trekken.

Plangebied

Het projectgebied van de EVZ Weergraaf ligt in de gemeente Cranendonck. Het gebied loopt door

landelijk en bosrijk gebied vanaf de Nieuwedijk tot aan de Bulder Aa.

We richten de ecologische verbindingszone in met een wisselende breedte. De maximale breedte wordt 25 meter. Op plekken waar meer ruimte is, bekijken we hoe deze ruimte zo goed mogelijk kan aansluiten bij onze plannen.

Aanpak

De provincie Noord-Brabant heeft een aantal soorten aangewezen die gebruik moeten kunnen maken van de ecologische verbindingszone. **De Hazelworm, Bont Dikkopje, Waterspitsmuis en Gevlekte glanslibel** moeten zich hier straks thuis voelen.

Daar houden we rekening mee bij de inrichting en het beheer van het gebied. Ook andere dier- en plantensoorten kunnen daar gebruik van maken.

Samen met de gemeente Cranendonck, Staatsbosbeheer, Brabant Water, inwoners en (agrarische) bedrijven in de omgeving bekijken we hoe we deze ecologische verbindingszone het beste kunnen inrichten.

Afgelopen jaar (2025) onderzochten we welke maatregelen we het beste kunnen toepassen. Denk aan het aanleggen van poelen, natuurvriendelijke oevers, plasdras zones, houtwallen, struwelen en bloemrijke graslanden.

Ook bekeken we of bestaande poelen een opknapbeurt nodig hebben.

Het voorstel voor het ontwerp van de EVZ Weergraaf is nu klaar. Tijdens de tweede inloopbijeenkomst op 11 december 2025 kunnen geïnteresseerden hierop reageren. Daarmee werken we het ontwerp verder uit.

Dit zal enige tijd in beslag nemen, omdat we dan alle details vastleggen in een plan. Met dit plan vragen wij vergunningen aan, zodat we kunnen starten met de uitvoering.

Uitvoering en werkzaamheden

De uitvoering van de werkzaamheden start naar verwachting in de eerste helft van 2027. Het werk duurt ongeveer 4 maanden.

Samenwerking

Het inrichten van de ecologische verbingszone bij de Weegraaf is een opgave van Waterschap De Dommel. We zoeken samen met de gemeente Cranendonck, Staatsbosbeheer en Brabant Water naar oplossingen. Ook betrekken we inwoners en (agrarische) bedrijven in de omgeving bij het ontwerp. [Ecologische Verbindingszone Weegraaf | Waterschap De Dommel](#)

We lopen met een klein groepje langs de Weegraaf en stoppen regelmatig om van de gidsen informatie te krijgen over de diverse planten. De Kaardenbol, de Berenklaauw, de Melkdistel, de Kamille en de echte Koekoeksbloem.

De wandeling eindigt bij de Immenhof, de bijen en bloemen tuin van de bijenhoudervereniging 't Wilgenroosje. Waar we o.a.de gevangen Geelpoothoornaar of te wel de Aziatische hoor- naar kunnen zien. Hier eindigt onze heerlijke en informatieve wandeling. Toch jammer dat er niet meer liefhebbers meewandelden! **Monique van de Konijnenburg**

BLOEMENWANDELING 27 MEI

En wederom gaan we op pad met de wandelwerk-groep gidsen. Ditmaal was het gezelschap groter. Met zo'n 15 man/vrouw wandelen we van het kasteeltje Cranendonck (*we zien het herderstasje, vogelwikke, de boterbloem, hartgespan, wegdistel....*) richting de IVN-belevingstuin met de aangeplante soorten en weer verder langs de

ingezaaide strook bloemen van Boer Lievenoogen.

Een prachtige, overwegend blauwe strook, waar we naast kamille, de gele ganzenbloem, klaprozen, korenbloemen, weegbree, ook rogge en gerst zien.

Op veel plaatsen in de omgeving worden tegenwoordig bloemenstroken ingezaaid. De gemeente stelt zelfs gratis zakjes zaad beschikbaar. We zien vaak veel dezelfde bloemen. Maar hier werd toch een bloem gespot, die ook niet direct herkend werd door de gidsen.

Koekruid.

1. **Volksnaam:** Koekruid
2. **Botanische naam:** *Vaccaria hispanica*
3. **Familie:** Anjerfamilie (Caryophyllaceae)
4. **Verspreiding:** Azië, Europa, Noord-Afrika en als geïntroduceerde soort ook in Australië, Zuid-Amerika (Argentinië, Uruguay) en Zuid-Afrika.
5. **Hoogte:** 20 tot 80 centimeter
6. **Bloeiperiode:** Juni tot september

Voor wie meer info wil lezen over inheemse, wilde bloemen en planten, die gaat naar [Flora van Nederland - Wilde planten en hun omgeving online](#)

Voor een kritische noot ga je naar:

[Nature Today | Inzaaiacties in openbare ruimte veelal zinloos en ongewenst](#)

Monique van de Konijnenburg

GROENE VEERKRACHT-WANDELING

Naast gebruikelijke snertwandelingen, de bloemenwandelingen en de herfstwandeling, kunnen er ook wandelingen aangevraagd worden door bijvoorbeeld een buurtvereniging.

De wandeling van 3 juni was ook een bijzondere wandeling.

Deze was georganiseerd in het kader van de Week van de Mentale Gezondheid.

De tocht werd georganiseerd door IVN Cranendonck i.s.m. IVN Weert.

De wandeling stond in het teken van natuurbeleving, mindfulness en mentale gezondheid.

Het aantal aanmeldingen was zo groot, dat er een tweede wandeling werd georganiseerd! Een wandeling door het Weerterbos. Een prachtige omgeving!

Het doel van de wandeling is om ondergedompeld te worden in de atmosfeer van het bos en daarbij het bewust gebruiken van de zintuigen. Daarom stonden we ook regelmatig een minuut of 3 stil.

In het bos adem je **fytonciden** in, dat zijn natuurlijke, vluchtige afweerstoffen, die bomen en planten uitscheiden om zich te beschermen tegen schimmels, bacteriën en insecten. De term komt uit het Grieks en betekent letterlijk 'plant' en 'dodend'. Wanneer je een wandeling in het bos maakt, adem je deze gezonde stoffen in. Dit heeft direct een aantal wetenschappelijk onderbouwde voordelen voor je gezondheid. Er is dus een verband tussen de natuur en gezondheid.

Ook het IVN heeft hier zijn interesse op laten vallen. *‘Door aandacht te vragen voor gezondheid kunnen wij grote groepen mensen bereiken die niet direct veel belangstelling hebben voor natuur zelf’.* [Waarom de natuur gezond is - IVN](#)

Iedereen die regelmatig in de natuur is, weet hoe heerlijk dat is.

Maar even stil staan, stil zijn, luisteren....het geeft een extra effect!

Monique van de Konijnenburg

LEZINGEN

NATUURBEHEER BRABANTS LANDSCHAP

24 maart konden de geïnteresseerde bezoekers (34 mensen) luisteren naar Nick Jeurissen van het Brabants Landschap.

Brabants Landschap is een terrein beherende organisatie met een missie.

De kernactiviteiten bestaan uit:

- bescherming, verwerving, restauratie en beheer van de natuur in Zuidoost Brabant.
- Advies geven en subsidies
- Soorten beschermen
- Voorlichting en educatie geven

Zorgen zijn er door de negatieve berichten over de afname van insecten, de hogere concentratie van .o.a. ammoniak, afname van het vogelbestand op het boerenland. Allemaal uitdagingen!

Waarom de natuur?

- A. Vanuit de mens gezien hebben we een goede natuur nodig.
Bijvoorbeeld de bijen, die zorgen voor de bestuiving, de natuur is een bron van materialen en het biedt een mooie en leefbare omgeving.
- B. De intrinsieke waarde van de natuur. De natuur heeft het recht om als organisme te leven. “De natuur moet niet gezien worden als een piramide, maar meer als een hangmat” vertelt Nick. Al de touwtjes van de hangmat, maken deze sterk. Samen vormen ze een sterk geheel!

Nick vertelt verder over de geschiedenis van het natuurbeheer.

Van het verlies van natuurgebieden door industrialisatie, tot de actieve, georganiseerde natuurbescherming. Denk aan Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten. Sinds de jaren '80 ligt de focus op ecologisch herstel, biodiversiteit en agrarisch natuurbeheer. Er komt meer en meer aandacht voor de natuurlijke processen en is natuurbeleving en geïntegreerd landschapsbeheer leidend.

De effecten van de mens op de natuur. Versnippering, vermesting en verzuring en verdroging en verstoring

Versnippering

Elke soort heeft een bepaalde ruimte nodig, om een gezonde populatie te houden. De gebieden mogen niet te klein zijn en er moet voldoende aanwezigheid zijn van een geschikte biotoop. Een kikker heeft water, maar ook droogte nodig.

Oplossingen zijn bv. Het maken van verbindingzones (ecoducten), faunatunnels, Natura 2000 gebieden , Natuurnetwerk Brabant, een netwerk van ecologische verbindingzones.

Vermesting en verzuring

Dit door menselijk verkeer en industrie. Hierdoor gaan sommige soorten profiteren ten koste van anderen. Bv. Het pijpenstrootje.

De overmaat aan uitgestoten stikstof zorgt ervoor dat de bodem verrijkt wordt met voedingsstoffen. Dat is vooral in natuurgebieden een probleem, omdat die van nature veel voedselarm zijn.

Oplossing zijn bv. Voedingsstoffen wegnemen door afgraving, slib verwijderen uit vennen, afbranden, schapen laten grazen.

Verdroging

Het afsterven van de fijnspar. Door een tekort aan water, kon de fijnspar niet genoeg hars aanmaken, ter bescherming tegen de Letterzetter.

Oplossingen zijn bv. Waterstanden verbeteren, door het dempen van sloten of juist verder uitdiepen, stuw plaatsen in samenwerking met de burens., zorgen voor meer meanderen om de afvoer van water te vertragen.

Verstoring

Dit door loslopende honden, quads, wandelaars, ruiters, stroperij, afval dumpen, toenemende recreatie.

Oplossingen zijn bv In contact treden met gemeenten en terrein

beherende organisaties. Nadenken over zoning. Waar parkeerplaatsen, horeca, aansluitende fiets en wandelroutes.

Samen Sterk in Brabant wordt gevormd door de netwerkpartners. De netwerkpartners zijn samen verantwoordelijk voor toezicht en handhaving in de Brabantse buitengebieden.

Tot slot nog een boekentip.

Er moet aandacht gevraagd worden voor kennisopbouw.

In 'Natuuramnesie' schrijft Marc Argeloo over het fenomeen 'shifting baseline syndrome': de kennis van de rijkdom van de natuur verdwijnt uit ons collectieve bewustzijn.

Monique van de Konijnenburg

LEZING OVER DE AZIATISCHE HOORNAAR.

20 februari 2026 **OPROEP Imkervereniging 't Wilgenroosje**
PINDAKAASPOT ERUIT, HOORNAAR VAL ERIN.

De Aziatische hoornaar (AH) zorgt elk jaar voor meer problemen en vormt een steeds grotere bedreiging: niet alleen voor de honingbij maar voor de gehele insectenwereld en dus de biodiversiteit. Hierdoor loopt ook de bestuiving gevaar en de gevolgen hiervan zijn vooralsnog niet te overzien.

Op initiatief van Imkervereniging 't Wilgenroosje heeft gemeente Cranendonck besloten tot de aanschaf van een groot aantal selectieve vallen waarmee de koninginnen van de AH komend voorjaar gevangen kunnen worden. Een koningin minder, is een nest minder en vervolgens duizenden Aziatische hoornaars minder. En hiervoor doen wij een dringend beroep op de inwoners van Cranendonck.

DE NATUUR HEEFT UW HULP NODIG

INFORMATIE

Lezing over de Aziatische hoornaar: Fabels, Feiten en Felle Angels .

21 mei Sterksel in de Valentijn, georganiseerd door IVN Heeze-Leende.

Hieronder een verslag.

De Aziatische Hoornaar wordt ook wel geelpoothoornaar genoemd, vanwege zijn opvallende gele poten. Het is een wespensoor uit Azië, die zich in onze regio is gaan vestigen. Zij jaagt vooral op insecten, waaronder honingbijen en gaat opzoek naar suikers.

NESTEN

Aziatische hoornaars bouwen in de loop van het jaar verschillende soorten nesten.

In maart/mei ontwaken de bevruchte koninginnen. Dan wordt het embryonest gebouwd, op een beschutte plek. Het is ongeveer zo klein als een pingpongbal. Hier worden de eerste eitjes gelegd. Je kunt ze vinden in je schuur, dakrand, vogelhuisje, hagen of struiken.

In mei/juli, als de eerste werksters zijn geboren, wordt het nest verder uitgebouwd of er wordt een nieuw nest gebouwd. Dit nest is zo groot als een grapefruit. Dit wordt het primaire nest of voorjaarsnest genoemd.

Dit nest kan zich ook onder de grond bevinden.

In augustus/november komt het secundaire nest. Het heeft de grootte van een voetbal tot skippybal hebben.

Dit nest bevindt zich vaak hoog in de bomen, tegen gebouwen (onder het dakspant) of masten.

In oktober/november groeien de larven uit tot koninginnen en mannetjes (darren). De voortplanting vindt plaats. December/februari sterven de oude koningin en de werksters af. Het oude nest wordt in het voorjaar niet meer gebruikt. De jonge, bevruchte koninginnen overwinteren op een beschutte plek, zoals onder de grond of onder schors.

Hoornaars gaan naar de bijenkasten om de bijen te eten, maar ze eten nog veel meer. Bijvoorbeeld wilde bijen, insecten, zweefvliegen, vliegen, wespen, libellen... Het verschil in dieet heeft te maken met waar het nest is. Als er minder bijen zijn, dan wordt de schade bij insecten groter.

Aziatische hoornaars voeden echter zich ook met nectar en het sap van bomen, rijp fruit, maar ook met afval en voor de mens geproduceerde suikerhoudende stoffen (bv. suikerhoudende dranken, vooral in stedelijke of voorstedelijke gebieden).

Omdat elk nest in de lente opnieuw wordt gestart, is het in het voorjaar cruciaal om de kleine startnestjes te ontdekken en te laten verwijderen.

De Aziatische hoornaar is een invasieve exoot, die schade toebrengt aan de biodiversiteit en volksgezondheid in Nederland. Door het verwijderen van de embryonesten, wordt voorkomen dat deze later in het seizoen uitgroeien tot grotere nesten met duizenden hoornaars welke overlast zullen geven en die in het volgend jaar 5 tot 10 nieuwe nesten zullen voortbrengen.

Natuurlijke vijanden heeft deze hoornaar nog niet echt. Uit onderzoek blijkt dat de pimpelmees de Aziatische hoornaar wel lust, maar dan alleen de dode exemplaren. Verder wordt de kleine bonte specht genoemd, de wespendif en de bijeneter. Er moet nog veel onderzoek gedaan worden. De enige natuurlijke vijand die momenteel iets kan betekenen is de mens.

RESULTAAT

In juni kunnen we het resultaat van de gezamenlijke actie van de gemeente en de Imkervereniging 't Wilgenroosje lezen in de HAC.

Meer dan 600 inwoners van Cranendonck namen deel aan de actie, er werden in totaal 737 koninginnen gevangen. De eerste werksters zijn geboren en de koninginnen blijven nu op hun nesten.

De lokpotten kunnen worden opgeruimd en bewaard tot komend voorjaar.

Monique van de Konijnenburg

PLANTEN EN DIEREN UITGELICHT

DE IJSVOGEL

Ijsvogels kun je steeds meer waarnemen, omdat ze onze zachte winters overleven en dus ook hun prooi de vis kunnen vangen in de stromende beken en vennen. Zij bouwen hun nest soms tot wel een meter diep in de oever of in de kluit van een omgevallen boom. Op het einde van deze gang is een kleine holte, zodat de eitjes er niet kunnen uitrollen.

Ijsvogel Foto Tom Hegge

Diep in deze gang brengen ze ook hun vaak tot 7 jongen groot.

Het uiterlijk van een ijsvogels, een van de mooiste kleurrijkste verschijnselen die wij kennen in onze omgeving, maar dat kunnen we heel zeker niet zeggen van hun woning. Nestmateriaal zijn braakballen van visgraad en andere overblijfselen dus niet echt zindelijk, zoals andere vogels hun nest maken met mos en veertjes of haren.

Deze prachtige ijsvogel heeft nooit gehoord van “bed opmaken, stofzuigen, bezem, w.c. doortrekken, spuitbusje gebruiken en vuilnis zakken buiten zetten!” Ze hebben 3 legsel per jaar van gemiddeld 7 eitjes en het lijkt mij echt niet prettig voor de 7 jonge ijsvogeltjes om 3 weken lang in hun kleine kraamkamertje van 10 bij 15 cm te verblijven. Ze hebben één geluk, want het reukvermogen van de ijsvogel is heel sterk onderontwikkeld en op zijn Cruijffiaans noemt men dit: *Elk nadeel heeft zijn voordeel*

Maar 3 legsel in hetzelfde onderkomen is zelfs te veel voor deze kleurrijke ouders, dus wordt het nest netjes opgeruimd en de lange gang helemaal schoongeveegd, voordat er weer gebroed gaat worden. Dat er 3 tot soms meer legsel per jaar zijn, heeft te maken met de kwetsbaarheid van deze vogels. Bij strenge winters zijn de beken vaak dichtgevroren, zodat er geen voedsel is en daarbij worden de ijsvogels gemiddeld maar 2 jaar oud. Het is voor de ijsvogels dus noodzaak om veel energie te steken in de voortplanting.

We noemen de ijsvogel ook vaak,, de blauwe flits, want als je hem ziet is de waarneming vaak alleen een blauwe flits. Je kunt ze in onze regio steeds meer

waarnemen en met een beetje geluk zie je ze op een takje zitten vlak boven de stromende beek om een duik te nemen en met een prooi boven te komen. Vervolgens wordt de vis doodgeslagen op een tak , omhoog gegooid en deskundig opgevangen met de hoofd eerst vervolgens doorgeslikt.

Foto: VuPham

Un Buuls iesvögelke: Leusde gi miene lakkere vis nè?

Is het mannetje ijsvogel op liefdes pad, dan biedt hij het vrouwtje een levende vis aan met kop van de vis naar voren, zodat zij het visje meteen naar binnen kan werken.

Foto: Siegfried Poepert

Hapt het vrouwtje niet toe dan is het “jammer dan” of de vis is niet goed of het is over en uit met de liefde. Misschien een tip: Vraag je vrouw mee uit eten en laat haar het menu kiezen. **Harrie Hegge**

DE TOORTSEN

De Latijnse naam is *Verbascum*, een geslacht met 250 verschillende soorten en ze groeien op zandige ruigten en terreinen. Langs paden en wegen ziet men deze statige planten van juli tot en met oktober die meestal met gele bloemen bloeien. De toortsen komen oorspronkelijk uit het Middellandse Zeegebied en Azië en ze behoren tot de helmkruidfamilie (*Scrophulariaceae*).

Ze bevatten geen of weinig nectar in de bloemen maar worden wel bezocht door insecten die stuifmeel inzamelen of eten en daar hebben ze meer dan voldoende van. De vijf meeldraden zijn wollig behaard. Er zijn ook bastaarden die onvruchtbaar zijn.

De in Nederland en België voorkomende soorten zijn:

Mottenkruid met witte bloemen op een steeltje in de oksels van de schutbladeren aan een lange

bloemstengel. De bladeren zijn niet behaard en de plant wordt 125cm hoog.

Zwarte toorts met rozetbladeren die van onderen bezet zijn met sterharen. De bloemen zijn klein (1cm) en heldergeel met een rode ringvlek aan de voet.

Deze plant wordt 80 tot 120cm hoog.

Melige toorts met kleine (2cm) bleekgele bloemen. De meeldraden zijn met witte wolharen bedekt. De bloeiwijze is pluimvormig vertakt en de plant wordt 150cm hoog. **Stalkaars** met 3cm goudgele bloemen en een hoogte van 150cm. de bladeren zijn behaard en onder de bloemetjes hartvormig.

Koningskaars met 2cm gele bloemen en de bladeren zijn witviltig behaard. Deze plant kan wel twee meter hoog worden. In de tweede wereldoorlog werden de bladeren als tabaksbladeren voor de sigaren gebruikt.

Vroeger werd deze plant medicinaal gebruikt tegen luchtwegklachten en als kruidentabak in pijpen. **Kandelaartoorts** met gesteelde longachtige bladeren en een veel vertakte bloempluim met 2-3cm gele bloemen.

Sinds 2019 aangetroffen in Nederland onder andere in de duinen en bij de Postbank in Nationaal park de Veluwezoom.

In Budel-Schoot staan er heel veel stal- en koningskaarsen langs het spoor.
Toon van Seggelen

DE WANTS

Een nog redelijk onbekende groep onder de insecten zijn de wantsen. Ze lijken wat op kevers, maar zijn dat niet. De kevers hebben harde voorvleugels, daarom worden ze schildvleugeligen genoemd. De wantsen hebben ook wel deels verharde voorvleugels, maar de andere helft is doorzichtig vandaar de naam halfvleugeligen. De achtervleugels zijn bij beide groepen vliezig.

Een ander belangrijk verschil is dat kevers een volkomen gedaanteverwisseling kennen, met een larve en pop stadium, zoals we dat ook kennen van vlinders, terwijl wantsen een onvolkomen gedaanteverwisseling kennen waarbij uit de (zie foto 2 *Carpocoris*).

Nimfen zijn kleiner en hebben nog geen vleugels en vervellen een keer of vijf.

Een bijzonder kenmerk van wantsen, wat vaak niet goed te zien is, is dat ze een lange steek-zuignuit hebben die ze onder hun lichaam verbergen. Op het moment dat ze willen eten klappen ze die naar voren.

Het grootste deel van de wantsen steekt deze snuit in plantendelen om sappen op te zuigen, een ander deel steekt de snuit in andere beestjes om deze leeg te zuigen, zij worden roofwantsen genoemd.

Wantsen zijn ook wel bekend als stinkwantsen, zo wordt de algemene groene schilwants ook vaak groene stinkwants genoemd. Via de geurklieren aan de zijkanten van het borststuk scheiden ze, bij gevaar, vieze bijtende stoffen af die andere insecten en ook vogels afschrikken.

Een heel mooi gekleurde soort is de Knoopkruidschildwants (zie foto 1). Net als alle schildwantsen heeft zij een enigszins (wapen)schild-achtige bovenzijde van het lichaam. **Wiel Zentjens**

De schaatsenrijder is uitgeroepen tot Waterdier van het jaar 2026

Schaatsenrijders zijn zogenaamde **oppervlaktewantsen**. Ze komen veel voor op sloten, vijvers en langzaam stromende beken. Ze hebben een langwerpige lichaam en opvallend lange poten. Die poten

zijn bedekt met microscopisch kleine haartjes, die waterafstotend zijn. Samen met de oppervlaktespanning van water zorgt dit ervoor dat schaatsenrijders niet door het water zakken, maar er soepel overheen kunnen bewegen. Schaatsen dus!!

Wetenschappers en waterbeheerders zijn benieuwd waar schaatsenrijders in Nederland voorkomen en welke rol de oevers daarbij een rol speelt. Met Waterdiertjes.nl kun je helpen om dit in kaart te brengen.

Hoe en voor meer info ga naar:

DE WERKGROEPEN

DE TUINWERKGROEP

Was er in de vorige Craenkoerier nog sprake van vorst en sneeuw, nu vallen de mussen zowat van het dak van de hitte! Voor de tuin vallen die hoge temperaturen en bijkomende droogte niet mee. Vooral aan de bosrand is het crisis: de grote bomen met hun diepe wortels slurpen elk druppeltje vocht op. Er is intussen veel gebeurd: de geurtuin is opgehoogd, nota bene om de kruidenplanten te beschermen tegen de eerder meegemaakte overstromingen! Die ziet er nu uit als een lekkere taart.

Er is een nieuwe tuin aangelegd met inheemse planten, ofwel wilde planten. Die doen het zo goed dat de tuin al jaren oud lijkt. Dat komt natuurlijk, omdat er nog veel meststoffen in de grond zitten, voorheen was dit landbouwgebied. De plannen voor een vlonder in de poel beginnen vorm te krijgen. Jos van Velthoven heeft door een actie van de Rabobank 6.100 euro gekregen voor de aanleg.

Minder goed nieuws is dat Toon van Seggelen gestopt is met het werk in onze belevingstuin vanwege gezondheidsproblemen. Toon heeft enorm veel gedaan in de tuin: de aanleg was al geregeld, voordat we er erg in hadden!

Veel planten komen uit zijn eigen tuin. In het begin maaide hij ook het grote grasveld, een honds karwei dat nu gelukkig door de gemeente wordt gedaan.

De grote plantenborder die hij verzorgde ziet er altijd prachtig uit.

Kortom: we zullen hem erg missen maar hopen dat hij nog regelmatig een kijkje komt nemen en wensen hem het beste met zijn gezondheid.

Ook Wiel Zentjens is gestopt, die is nu

oppas opa! Dan zijn er nog hier en daar problemen met gezondheid, dus nieuwe medewerkers zijn van harte welkom! **Nel Meulman**

FINANCIËLE ONDERSTEUNING

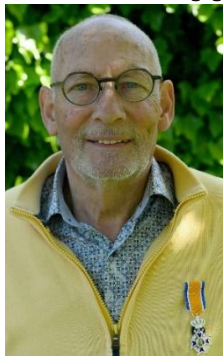

Op woensdag 1 juli zijn we door de Rabobank uitgenodigd om een cheque in ontvangst te nemen voor het project vlonder en pomp (waterplan) bij onze belevingstuin. Ik meld me aan om namens ivn Cranendonck de bijdrage **€6100,-** in ontvangst te nemen.

Jos van Velthoven

DE VOGELWERKGROEP

Frans Valkenburg geridderd!

Op 25 april is Frans thuis geridderd.

Hieronder herinneringen van enkele teamleden.

“Frans is een stille, gouden kracht” wijlen Annette

Als we zangvogelnestkastjes gaan controleren heeft hij van alles bij zich om nestkastjes te repareren of in ieder geval iets scherp om het kastje niet opengaan. En als dat écht niet lukt, gaat hij bij voorkeur de volgende dag terug met de juiste materialen. **José Melis**

In 2023 hadden we een groot zangvogelnestkasten project op een industrieterrein in Weert. Alle losse planken en Trespa dakjes werden bij Frans neergezet in zijn werkschuur om dit samen met Tonnie en Harrie te monteren.

Ook werden de 25 kasten genummerd en verlijmd. Het was in wintertijd en die lijm moest langzaam drogen, maar waar zet je zo'n grote hoeveelheid neer? Voor Frans is dit héél eenvoudig; gewoon een gedeelte van de woonkamer vrijmaken dichtbij de verwarming

Alles voor de vuggelkes! **Tjabine**

Ocherm osse Frans

In het harde leven van een nestkastcontroleur gebeuren altijd wel een paar ongelukjes, valpartijen, vergissingen en foute beslissingen

Mer Frenske Valkenburg onze „Ridder,, liep een fikse beschadiging op bij het controleren van een steenuil kastje. Bij trede nummer 5 op de ladder werd Frans verrast door enkele hoornaars die het bezoek van deze meneer uit Maris niet konden waarderen en ten aanval gingen. Frans toch vrij atletisch gebouwd waagde de sprong naar onderen die met een pijnlijke gil en een n.d.tju eindigde. Een beentje van Frans stond links van de strakgespannen prikkeldraad en andere beentje stond aan de rechterkant. Eerste hulp aangeboden, met jodium, en pleisters maar was allemaal niet nodig. Het lopen ging toch wat moeizamer maar geen duidelijke tekeningen van bloed waar te nemen.

Om met broedseizoen termen te spreken: In de inventarisatie gegevens stond dat er enkele aangeprikte eieren waren en dus waarschijnlijk geen broedresultaat verder te verwachten. *Harrie Hegge*

De aanhouders winnen

Na jaren wachten is het eindelijk gebeurt! De combinatie kerkuilen en schuur van Ilva en Bram is voltooid. Een kerkuilenpaar heeft 4 jongen op de wereld gebracht. Dat ging niet als vanzelf, want het eerste obstakel waar de uilen mee moesten omgaan was de opening in de muur, als toegang naar de nestkast toe, die toch nét te nauw bleek. Deze is 3 jaar geleden breder gemaakt.

Maar het volgende obstakel diende zich daardoor snel aan, omdat ook kraaien en kauwen binnenvlogen en de kast eveneens gebruikten als nestplaats en de uilen kansloos waren tegen 'het groter collectief'.

Vorig jaar waren er goede voortekenen, omdat er tijdens de eerste controle 2 eieren en 2 piepjongen in het nest lagen, uiteindelijk bleef er 1 niet uitgebroed ei over en naar alle waarschijnlijkheid geroofd door kraaien of kauwen. Maar...dit jaar is de kast herovert door de volhoudende uilen met 4 kerngezonde jongen! Op 4 juni werden door Wil en aspirant-ringer Rob de pullen geringd.

KORT NIEUWS

Broedresultaten

Het geweldige 'muizenjaar' heeft na jaren weer voor een lichtelijke geboorte impuls gezorgd en met name de bos- en kerkuilen profiteerden hiervan. De kerkuil staat landelijk sinds 2019 onder druk vanwege relatief slechte muizenjaren, dit omdat de kerkuil uitsluitend muizen eet in tegenstelling tot de bos- en

steenuil die kunnen overgaan op insecten of vogelvlees. De steenuilen zijn hier nog steeds goed gezind en de torenvalken lieten een soortgelijk beeld zien gelijk vorig jaar en dan ook vaak bij dezelfde gastgevers, daar komt hopelijk verandering in nu deze generatie sterker door hun eerste jaar komt en zich gaat verspreiden.

Nachtzwaluwwandeling 12 juni

20 liefhebbers hadden zich rond 20 uur verzameld bij de Pan met als doel om de overdag perfect gecamoufleerde nachtzwaluw in de avonduren en schemertijd te horen maar vooral te zien. Het was die avond winderig en wat kouder dan de dagen voorafgaand en omdat ze 's avonds foerageren op grote insecten daardoor niet de meest gunstige omstandigheid. Eenmaal in het gebied aangekomen werd de groep verrast door de aanwezigheid van lichtgevende stokjes die naast een wandelpad in de grond gestoken zaten. Waarom? Nou daar kwamen ze achter toen er in de verte wat lawaai dichterbij kwam en een groep jongeren het 'verlichte pad' volgden.

De combinatie van licht, geluid en beweging lijkt op een mislukte poging deze schitterende zwaluwen te bewonderen, maar niets bleek minder waar want enkele nachtzwaluwen lieten zich horen én zien. De Trukendoos der Natuur werd weer geopend.

Braakballen Pluis Festijn

In oktober zal er weer het gepluisd worden in ons verenigingsgebouw.

De door onze werkgroep verzamelde

uilenbraakballen zullen onder de loop genomen worden en met alle precisie ontleed op botjes, gewrichten en tanden van allerlei soorten muizen, die we aan de hand van een

kaart proberen te ontdekken. Daarmee slagen de kinderen voor hun *braakballen pluis inspecteurs diploma*.

Inschrijving gaat via scholen, er is geen voorinschrijving.

Brabants Landschap Nieuws

Sinds 2014 is er door de uilenbescherming Brabants Landschap, de Uilenmonitor gelanceerd.

Voor de gemeente Cranendonck is onze werkgroep aangesloten bij dit verzamelpunt, van ruim 80 werkgroepen.

Onze inmiddels ruim 80 steen- en kerkuilenkasten halen door de jaren heen hoge gemiddeldes t.o.v. andere omringende gebieden en zeker delen van Brabant. De waarnemingen van inwoners, die geen IVN-nestkast hebben, worden dus ook niet door ons gemonitord en niet meegenomen in de statistieken, maar we krijgen via Wil wel mee waar nog meer succes is geboekt bij uilen of torenvalken.

De vrije broedsels (broedsels in natuurlijke vorm, zoals in holtes van bomen) eenmaal waargenomen door ons, worden ook meegenomen in de monitoring. Zo krijgen we een nog beter beeld en het blijkt dat deze gemeente goed gezind is met de nachtroofvogels.

Op 2 juli zijn er foto-opnames gemaakt voor een artikel in het magazine van het Brabants Landschap waar ik als vrijwilliger/coördinator en de steenuil aandacht krijg. Door fotograaf Roel Diepstraten (bekend van Vroege Vogels) werden ook enkele teamleden van onze werkgroep op de digitale plaat gezet met 3 kinderen als inzet voor een uilen educatiemoment. De opnames waren bij een allervriendelijkste gastgever uit Zurrik, waar nog een laat

steenuilenbroedsel was met 3 jongen.

Mooiste erf van Brabant

Vanwege het 10-jarig bestaan van ErvenPlus is er dit jaar een wedstrijd uitgeschreven met als titel: Mooiste erf van Brabant. 2 van onze erfeigenaren/gastgevers die een steen- en kerkuilenkast op hun erf hebben staan hebben zich aangemeld, we zijn benieuwd! **Tjabine Guntlisbergen**

SCHOOLWERKGROEP MAARHEEZE

PROJECT WATER

Juni 2026 Maarheeze

Wat is het openbare gedeelte van RWZI Soerendonk een prachtige en educatieve locatie voor ons Waterproject met schoolkinderen!

Van tevoren goed voorbereid op school met een PowerPoint kwamen vier groepen 6/7 vanuit Gastel, Soerendonk en Maarheeze op de fiets naar de locatie. Het was steeds heerlijk weer, maar helaas moest de vijfde groep afmelden vanwege de enorme hitte. In anderhalf uur tijd is er heel veel te vertellen en te doen, dus werd er snel aan de slag gegaan.

Tevreden schoolgidsen schreven na afloop in ons verslagschrift het volgende: Beestjes vissen uit het water en bekijken was favoriet, fijn om de verraste gezichtjes te zien bij de uitleg over drinkwater-regenwater-rioolwater-zuiver water.

Leuke oplettende leerlingen, we zagen dikkopjes, larve salamander, veel zoetwaterpissebedden, Tubifex, eend met jongen, waterhoen met jongen, Voorntje in de Aa, bloedzuigers, lisdodde (sigaar of kroket 😊), veel bloemen en veel waterplanten, pijlkruid, harige Grote Beerrups, sabelsprinkhaan, naaktslakken, brandnetels, geïnteresseerde luisteraars.

Alle elf Schoolgidsen Maarheeze weer heel hartelijk bedankt voor jullie inzet!
Jullie coördinator schoolgidsen,
Maria Bles

Phageavlinder

AVOND4DAAGSE CRANENDONCK

FOTO REPORTAGE: TON KRABBENDAM

Na een fotoreportage over vogels en paddenstoelen, kunnen we nu de foto's van vlinders bewonderen.

Koolwitje

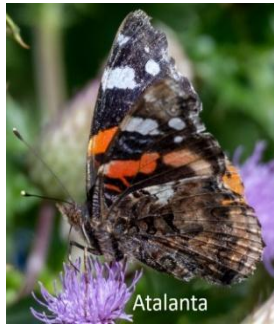
Distelvlinder

Landkaartje

Dagpauwoog

Atalanta

Oranje zandoogje

Koninginnepage

Weer prachtige foto's van Ton. Om een beter, mooier beeld te krijgen, heb ik geprobeerd ze ook via een link te laten bekijken. Ik hoop dat het lukt!!

Online weergave:

<https://canva.link/iieb0ys8ea46rac>

AGENDA

18 augustus: De insectencursus les 3. Excursie 22 augustus of 29 augustus.

8 september: Cursus Natuur in de Kempen. **Heide**. Excursie 12 september.

3 november: Cursus Natuur in de Kempen. **Landschappen**. Excursie 7 nov.

Najaar. Een presentatie van Brabant Water. Excursie Buulderbroek.

Lezing Dood doet leven, met excursie door ARK Rewilding.

De cursussen en excursies zitten vol!

Maandelijks elke 3de zaterdag van de maand, de Vogelwandeling

DE REDACTIE

In deze vakantieperiode komt dan de laatste papieren versie van de Craenkoerier.

Naast de digitalisering, zal er ook nagedacht worden over een andere vormgeving, concept. Ik ga er mijn best voor doen, om er weer wat moois van te maken!

En dat lukt alleen dankzij jullie bijdragen! Samen maken we immers de Craenkoerier! Fijne zomer! **Monique van de Konijnenburg**

Beleef de natuur met IVN en word lid

Vind jij ook dat natuur onderdeel van ons dagelijks leven zou moeten zijn?
Voor €25 per jaar steun je het werk van IVN.

Voordelen op een rij:

- 3x per jaar het afdelingsblad De Craenkoerier
- 4x per jaar het tijdschrift Mens en Natuur
- Gratis of met korting deelnemen aan activiteiten en cursussen

digitaal inschrijven

Voor- en achternaam

Straat + huisnummer

Postcode

Woonplaats

Telefoonnummer

Geboortedatum

E-mail

Hierbij machtig ik IVN tot wederopzegging naastgenoemd
bedrag jaarlijks van mijn rekening af te schrijven:
Voor meer informatie clasinadewit@live.nl

☐ €25 volledig lidmaatschap

IBAN

Datum

Op naam van

Handtekening

☐ Ik ontvang graag vrijblijvend informatie over vrijwilliger worden bij IVN.

Word ook lid! scan de QR-code voor digitale inschrijving of stuur deze kaart naar
ledenbeheer: clasinadewit@live.nl Kerkstraat 3 6026 RT Maarheeze

Indien onbestelbaar graag retour aan:

IVN-afdeling Cranendonck
p/a Sterkselseweg 32
6026 EB MAARHEEZE